

Gizli Belgelerde Fransa'nın Ermeni Politikası

Gürbüz Evren*

Ermeni iddialarına sınırsız destek veren ülkelerin başında Fransa gelmektedir. Bu ülkede, sanattan, siyasete, medyadan iş dünyasına kadar birçok alanda çok güçlü bir Ermeni lobisi vardır. Söz konusu lobinin çok inançlı ve sabırlı çalışması sonucu, 18 Ocak 2001'de, Fransız Ulusal Meclisi'nde, tek maddelik "Fransa Ermeni soykırımını tanır" ifadesinden oluşan yasa kabul edilmiştir.

Bu gelişme yeni yasaların da önünü açmıştır. Fransız politikacılar, "Ermeni Soykırımını İnkâr edenleri cezalandırma yasası" adını verdikleri birçok tasarımı, her seçim öncesi Ermeni asıllı 500 bin civarında Fransız vatandaşının oyunu almak için gündeme getirmektedir.

Fransa'da, anaokullarından başlayarak okulların, tüm resmi kurum ve kuruluşların dış cephesinde, "Liberté, Egalité, Fraternité" yani "Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik" yazar.

İşte bu üç kelime Fransa'yı özetler.

Söz konusu kelimeler, Fransız Ulusal Meclisi (Assamblée Nationale) ve Senato (Senat) binalarının cephesinde de iri harflerle yazılıdır.

Şimdi soralım, "Ermeni İddialarına karşı çıkanları cezalandırma yasaları" ile Fransız siyasetçiler, Fransa'yı Fransa yapan bu 3 değeri inkâr etmiş olmuyorlar mı?

Bu yasalar ile ifade özgürlüğünü engelleyerek, "Liberté" yani "Özgürlük" ilkesini inkâr etmiyor mu?

Bu yasalar ile karşı tezi susturarak, "Egalité" yani "Eşitlik" ilkesini inkâr etmiyor mu?

Bu yasalar ile tarafları birbirine düşman kılarak, "Fraternité" yani "Kardeşlik" ilkesini inkâr etmiyor mu?

Ermeni İddialarına karşı çıkanları cezalandırma yasaları aslında Fransa'yı inkâr etmektedir.

Bu durumda Fransız siyasetçilerin bir de, "Fransa'yı İnkâr Edenleri Cezalandırma Yasası" çıkarmaları gerekmiyor mu?

Fransız toplumunu yakından tanımayanlar, Fransa'daki fanatik Ermeni taraftarlığını da anlayamaz. Belli bir eğitimden geçmiş hemen her Fransız, ilk kez tanıştığı bir Türk'e mutlaka Ermeni soykırımı iddialarını içeren cümleler kurar. Ermeni iddialarını dile getirirken, konuya tam anlamıyla hâkim olduklarını kanıtlamaya çalışır. Onları dinleyen de, Fransızların 1915 olayları ve Ermeni sorunu konusunda uzman olduğunu düşünür.

Fransızların konu hakkındaki farklı bilgilerinin kaynağı ise Fransa'daki eğitim sisteminden kaynaklanmaktadır. İlköğretim ve lise ders kitapları Ermeni Soykırımı olduğunu anlatan sayfalarla doludur. Öğrenciler bu konu üzerinde ödevler hazırlayarak, sunumlar yaparak not alırlar. Çocuk yaşlardan itibaren böylesi bir eğitim sisteminden geçen Fransızlar da Ermeni tezlerinin savunucuları olurlar.

Şimdi Fransa'daki eğitim kurumlarında okutulan ders kitaplarından bazı örnekler verelim.

(*)

Fransa'da Lise 3. sınıflarda okutulan, Jean Michel Lambin'in yazdığı ve Hachette yayınevi tarafından 2003'te yayımlanan tarih kitabında Balkan Savaşları konusu işlenirken, "Petit Journal" dergisinin 1912 yılında yayımlanan bir sayısının kapak resmi kullanılmış. Resimde, sakallı, sarıklı, şalvarlı tasvir edilen Türk askerleri, din adamlarını ve sivil-leri kılıçtan geçirirken görülüyor. Resimde ayrıca, yerde kanlar içinde yatan insanlar da yer alıyor. Kapakta ise, "Türklerin 1912'deki Sırp Katliamı" ifadesi kullanılmış.

Kitabın 170. sayfasında Türklerin ne denli acımasız olduğu anlatmak için, "Türk-ler, 1875'te, Bosna, Karadağ ve Bulgaris-tan'daki halk isyanlarını bastırmak için büyük katliamlar yaptı" ifadesi öne çıkarılmış.

Yine aynı kitabın 176. sayfasında, "Rus işgalcilerle işbirliği yaptıkları gerekçesiyle Türkler tarafından tehcir edilen ve 1 milyon-2 dan fazlası katledilen Ermeniler... Bu katliam, 20. Yüzyılın ilk soykırımıdır." gibi ifadeler yer alıyor. Hemen bir sonraki sayfadaki fotoğrafta da, Ermenilere ait olduğu iddia edilen kesik başların arkasında poz veren ve Türk olduğu öne sürülen 3 asker var.

Lise 3. sınıflar için önerilen ve Rouen Üniversitesi öğretim üyesi Monique Rolland Simion'un hazırladığı, Magnard yayınevi tarafından 2003'te yayımlanmış bir başka tarih kitabında ise Bulgar Katliamı konu ediliyor. Kitaptaki temsili resimde, Vidin Kalesi önünde kazıklara takılmış ve Bulgarlara ait olduğunun altı çizilen kesik başların yanında bir Türk askeri, arka planda bir minare görülüyor. Resmin altında ise; "Türklerin 1786 Bulgar Katliamı" yazıyor.

Yine Lise 3. sınıflar için önerilen bir başka tarih kitabını da, Laurent Bourquin hazırlamış, baskısını 2003'te Belin yayınevi yapmış. 182. sayfada, "20. Yüzyılın ilk soykırımı" başlığı altında 1915 olayları ele alınırken, "Türkler, Ruslarla işbirliği yaptığından şüphelendikleri Hıristiyan Ermenileri kitleler halinde sürgüne gönderildiler. Bu sırada 2

milyon Ermeni yaşamını yitirdi" ifadesi kullanılıyor.

Nathan yayınevinden 2003'te çıkan, Guillaume le Quintrec tarafından hazırlanmış tarih kitabında ise ilginç bir iddia atılıyor ve Ermenilerin kitle imha silahları kullanılarak yok edildiğine dikkat çekiliyor. Birinci Dünya Savaşı'nın konu edildiği bölümün 188. sayfasında, "Artık savaş endüstriyel bir boyut kazanmıştı. İnsanları topluca imha etmek için yeni silahlar kullanılıyordu. Bu silahlardan biri de gaz bombalarıydı. Türk-ler, 1915'te Ermeni yerleşim bölgelerinde bu silahları kullanarak, toplu katliamlar yaptılar..." ifadeleri kullanılıyor.

Yine aynı kitabın 191. sayfasında, "Osmanlı İmparatorluğu yerini Anadolu topraklarında kurulan ve Ermeni soykırımı suçlusunu Türkiye'ye bırakır" ifadesi yer almaktadır.

2003'te Hatier yayınevi tarafından basılan, Guillaume Bourel ile Marielle Chevalier tarafından hazırlanmış Lise 3. sınıflara yönelik tarih kitabında 1915 olayları konu edilirken şu ifadelere yer veriliyor, "1915'te Osmanlı Devleti'ndeki Ermeniler gerçek bir soykırım yaşadılar. 1,5 milyon Ermeni katledildi."

Yine liseler için Marie Helene Baylac'ın hazırladığı, Bordas yayınevi tarafından 2003'te yayımlanan tarih kitabında, iki sayfa-nın özellikle Ermeni soykırımına ayrıldığına dikkat çekiliyor. 20. Yüzyılın ilk soykırımı olduğu iddia edilen 1915 olayları için, "Lozan Anlaşması ile unutturulan Ermeni soykırımını, Fransa, Ulusal Meclisin, 18 Ocak 2001'de kabul ettiği bir yasa ile tanıdı" ifadesi kullanılıyor. Ayrıca, yazdığı "Ermeni Trajedisi" adlı kitapla tüm Fransa'yı soykırımı inandıran Fransız tarihçi Yves Ternon'un bir makalesi-ne de yer veriliyor.

Fransız ilköğretim okullarında, mutla-ka kullanılması istenen 2 ansiklopedik sözlükten biri de, "Dictionnaire Hachette En-

cylopedique Illustré”dir. Hachette yayınevi tarafından 1997’de yenilenen sözlükten Ermeni ve Ermenistan sözcüklerinin karşılığını arayan 7-8 yaşındaki Fransız çocukları, 111 sayfada, “Türkiye, İran ve Gürcistan arasında paylaşılan Ermenistan’ın en büyük parçası Türkiye’nin elindedir... Türklerin egemenliğini kabul eden Hıristiyan halk Ermeniler 17. Yüzyıldan itibaren katliamlar yaşamaya başlamıştır. 1895–1896 ve özellikle de 1915–1916 yıllarında Türklerin soykırım yaptığı Ermeni halkı büyük göç hareketleri yaşamıştır...”

1970’li yıllarda liselerde okutulan, Maurice Le Lannou’nun hazırladığı Bordas yayınevini 1969’da piyasaya çıkardığı coğrafya kitabında da ilginç haritalar yer alıyor. Kitabın 153 ve 154 sayfalarında alışık olmadığımız bir Türkiye haritası verilmiş. Doğu Anadolu bölgesinin Ermenistan, Güneydoğu Anadolu bölgesinin Kürdistan olarak gösterildiği haritada, Ağrı Dağı için de, “Ermenistan Ararat Dağı” tanımlaması kullanılmış.

Fransa’da lise birinci sınıflar için Jacques Marseille’in hazırladığı, 1996’da Nathan yayınevi tarafından yayımlanan tarih kitabının 220. sayfasında Türklerin “Kahraman Yunan halkını” nasıl katlettiği öğretiliyor. Ünlü Fransız ressam Eugène Delacroix’in Louvre Müzesi’nde bulunan, “Sakız Adası Katliamı” adlı tablosunun tam sayfada verildiği bölümde, “Sakız Adası Katliamı: Tüm Avrupa Yunanların Türklere karşı yürüttüğü savaşa hayran olmuştu. Eugène Delacroix, savaşın en acıklı sahnelerinden birini anlatıyor” ifadesi kullanılmış. Tabloda ise, pala bıyıklı, sarıklı korkunç görümlü Türkler, çıplak bedenleriyle orta yerde duran Yunan kadın ve çocukları kılıçtan geçirirken resmedilmiş.

Fransa, Türk-Ermeni ilişkilerini tahrip etmeye başlamadan önce, Ermenilerin Osmanlı İmparatorluğu’na olan bağlılığı, Fransızları şaşırtacak kadar iyi ve en üst düzeydedir. Napolyon Bonapart, 1799’da Cezzar Ahmet Paşa komutasındaki Osmanlı Ordusu karşısında Akka’da (Bugün İsrail toprakların-

da) yenilgiye uğramıştır. Yaşadığı bozgunun hırsıyla Osmanlılardan intikam almayı planlamaktadır. Bu amaçla da, Katolik Ermeniler arasında isyan çıkartmak düşüncesindedir. İstanbul’daki Fransa Büyükelçisi Sebastiani’ye konuyu açtığı anda aldığı yanıt çok çarpıcıdır: “Ermeniler hayatlarından o kadar memnundurlar ki, buna imkân yoktur.”

Şimdi Fransa’nın Ermeni sevdasının nereden kaynaklandığını irdeleyelim. Fransız sömürgecilik tarihinin utanç dolu sayfalarından kimileri de, Ermenilerin Osmanlı Devletine karşı kullanılması politikalarını içermektedir. Fransız gizli belgelerinde bu politikalar açıkça yer almaktadır.

Anadolu’da, 1890-96 yıllarındaki Ermeni isyanları (en büyükleri Erzurum, Zeytin, Van) İngiliz, Fransız, Alman, Avusturyalı, Amerikan diplomatlar tarafından sadece bağlı oldukları bakanlıklara değil ülkelerinde yayınlanan gazetelere de duyurulunca, Avrupa’da dayanışma komiteleri kuruldu. Bunlardan biri de Paris’te, 1896’da kurulan “Ermeni Dayanışma Komitesi”dir. Bu komitenin üyeleri arasında George Clemenceau, Anatole France, Jean Jaurés ve Francis de Pressensé gibi dünyaca tanınmış isimler vardı. Komite, Pro-Arménien (Ermeni Taraftarı) adlı bir gazete de çıkardı.

Komitedeki kamuoyu oluşturma gücü yüksek isimlerin çalışmaları sayesinde, birkaç yıl içinde Fransa’da büyük bir Ermeni lobisi ortaya çıktı. Paris, Ermeni davasının önde gelen isimlerinin buluşma noktası oldu. Fransız basını ise Ermenilerle ilgili gelişmeleri Türk karşıtı bir anlayışla haberleştirmeye başladı.

Fransa’nın önde gelen isimleri Ermenileri destekleme komiteleri kurarken, aynı tarihlerde Fransız devlet adamları bağımsız bir Ermenistan projesine sıcak bakmıyor, yalnızca Ermenileri Fransız çıkarları doğrultusunda kullanmayı planlıyorlardı. Fransa Büyükelçisi M. P. Cambon, Dışişleri Bakanı Casimir Perier’e gönderdiği mektuplarda bağımsız bir Er-

menistan'ın söz konusu dahi edilemeyeceğini bildiriyordu.

“Bağımsız bir Ermenistan mı? Kesinlikle bu düşünülemez. Ermenistan, Bulgaristan ve Yunanistan gibi tabii hudutlarla çevrili, birleşik bir halk kütlesiyle tarif ve sınırlanmış bir yer değildir. Ermeniler Türkiye'nin her köşesine dağılmış bulunuyorlar. Asıl Ermenistan denilen yerlerde de İslâm halkla karışmış bulunuyorlar. Buna, Ermenistan'ın Türkiye, İran ve Rusya arasında parçalanmış olduğunu da ilave ediniz. Beklenmeyen bir savaş sonucunda, eğer Avrupa, bir Ermenistan kurulmasını teklif etmiş olsa, yeni hükûmetin yerini tayin ve tespit hemen hemen imkânsızdır. Aynı zorluk, yarı bağımsız bir il kurulmasında da söz konusudur. Ermenistan nerede başlayıp nerede bitiyor? O halde Ermeni sorunu için bir hal çaresi, bir sonuç mümkün değildir.”

Ermeni Dayanışma Komitesi'nde yer alan isimlere bakıldığında çoğunun siyasetçi ve devlet adamı olduğu görülecektir. Bu da Ermenileri kullanma anlayışının bir devlet politikası olarak belirlendiğinin göstergesidir. O döneme kadar resmi belgelerinde Ermeniler için “Pis Ermeni” ifadesini kullanan Fransa, neden böyle bir politikaya yöneldi sorusunun yanıtı ise ekonomik çıkarlarda gizlidir.

1890'lı yıllardan itibaren Avrupa'da tekstil endüstrisi büyük bir gelişme içine girmiş, ama bu sektörün hammaddesi olan pamuğa erişim konusunda sorunlar başlamıştır. Tekstil endüstrisinde İngiltere, Fransa ve Almanya arasında ise büyük rekabet vardı. İngiltere, sektörün hammaddesi olan pamuğun yetiştiği alanların çoğunu kontrolü altında tutuyordu. Hindistan ve Mısır, dönemin pamuk depoları olarak İngiltere'nin sömürgeleri arasındaydı. Fransa ise pamuğu İngiltere'den almak zorundaydı. Bu da, İngilizlerin yüksek satış fiyatları uygulayarak Fransa'nın rekabet gücünü kırmasına neden oluyordu.

Ama pamuk deposu olarak bilinen bir başka bölge daha vardı. Çukurova ile Suriye'yi kapsayan ve büyük bir Ermeni toplulu-

ğunun yaşadığı Kilikya adlı bu bölge Osmanlı topraklarındaydı. Kendi pamuğuna sahip olmak ve İngiltere ile rekabet etmek isteyen Fransa için bölgeye ulaşmanın yolu, buradaki Ermeni nüfusu kullanmaktan geçiyordu.

Tabi ki tek neden bu değildi. Fransızlar da diğer Avrupalı sömürgeci devletler gibi Osmanlı'nın yıkılmak üzere olduğunu görüyordu. Çatırdayan imparatorluğun geniş topraklarındaki, başta petrol olmak üzere birçok zenginliğinden pay almayı Fransızlar da istiyordu. Bunun için de gayrimüslim ve Türk olmayan topluluklara yöneldiler. En önemli topluluk ise Ermenilerdi.

Fransa'nın, Çukurova pamuğuna ulaşmak için Ermenilerle ilişki kurduğunu kanıtlayan belgeler, Fransızların gerçek yüzünü sergilemektedir.

Fransız belgeleri arasında bulunan 21 Kasım 1914 tarihli gizli mektup,

“Fransa'nın Mısır'daki elçisi Defrance'dan Fransa Dışişleri Bakanı Delacassé'ye” başlığını taşıyor ve Ermenilerin Fransızlara hizmet etmek istediklerini şu cümlelerle ortaya koyuyordu:

“Ermeni liderlerden Bogos Nubar Paşa beni görmeye geldi. Adana ve Mersin'de nüfusun yüzde 40'ını Ermenilerin oluşturduğunu, İskenderiye bölgesinden yapılacak bir saldırıda, Ermenilerin İtilaf devletlerine yardımcı olabileceklerini söyledi...”

Bulgaristan'ın başkenti Sofya'daki Fransız Büyükelçisi'nin, Fransa Dışişleri Bakanı Delacassé'ye gönderdiği 3 Mart 1915 tarihli rapor da, Ermenilerin Fransa'ya hizmet etmeye can attıklarını ortaya koymaktadır.

“Rus meslektaşımın isteği üzerine, Ermeni komitelerinin temsilcisi Vartanyan ile görüş-tüm. Kendisi, müttefiklerin Anadolu'ya çıkartma yapması durumunda Ermenilerin işbirliğini önermek için beni görmeye gelmiş... İngiliz ve Fransız hükümetleri Adana ya da İskenderun Körfezine çıkartma yapmaya karar verirlerse,

bölgenin kurtarılmasına Ermeni kardeşlerimin de katılmasına izin verilmesinden mutluluk duyuyorum dedi. Vartanyan'a göre, 20 000 Ermeni savaşı hazırdır. Kıbrıs'ta toplanarak, gerekli askeri eğitimi alabilirler. Silahları İngiltere ve Fransa temin etmelidir. Vartanyan, benzeri bir girişim de İngiliz Büyükelçisi nezdinde yaptı."

Buraya kadar aktardığım belgelerin, 27 Mayıs 1915 tarihinde alınan "Tehcir", yani Ermenilerin "Zorunlu Göç ve İskâni" ile ilgili kararın öncesinde olduğuna özellikle dikkatinizi çekmek isterim.

Tehcir kararının hemen ardından Paris'teki Ermeni komitesi yöneticisi Arşag Çobanyan'ın, Fransız Dışişleri Bakanı Delcassé'ye gönderdiği 13 Haziran 1915 tarihli mektup da, Ermenilerin Fransa'nın hizmetine girmek istediklerinin bir başka kanıtıdır.

"Fransa'nın, Kilikya'da çıkarları vardır ve onları korumak ister. Bu çıkarlara saygı göstermeyecek kadar akılsız bir Ermeni olabilir mi? Kilikya'da barbar ve cabil Müslümanlara karşılık, entelektüel, tüccar ve sanayici unsurlardan oluşan 400 binden fazla Ermeni vardır. Fransız ve Amerikan okullarına öncelikle Ermeniler giderler... Sayın Bakan, size bu çağrıyla yaparken, dikkatinizi Adana Ovası'nın zenginliklerine çekmek istediğimi sanmayın."

Çukurova'daki pamuğa ulaşmak isteyen Fransa, bölgenin işgali için bir lejyon birliği kurmaktadır. Ermeniler de, Fransız üniforması altında bu lejyonda görev almak istemektedirler. Mısır-İskenderiye'deki Ermenilerden, Fransız diplomatlarıyla ilişkileri yürüten Ermeni Milli Delegasyonu Başkanı Bogos Nubar Paşa'ya gönderilen 18 Ekim 1917 tarihli gizli dosya, lejyon konusunu açıkça ortaya koymaktadır.

"Doğu lejyonunun oluşturulmasının nedeni küçük bir Ermeni ordusu kurmak ve Kilikya topraklarında çarpışmaktır. Kafkasya'da oluşturulan gönüllü Ermeni alayları Büyük Ermenistan'ı kurmak için çarpışırken, hedefimiz Küçük ve Büyük Ermenistan'ın kurulmasıdır."

Şimdi tekrar 27 Mayıs 1915, yani Tehcir kararı öncesine dönüp Fransızların Ermenilerle İzmir ve İstanbul'da isyan çıkarma, önde gelen Osmanlı yöneticilerine suikast düzenleme planlarını anlatan gizli belgelere bakalım.

Rusya'nın Paris Büyükelçiliği'nden Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen 27 Şubat 1915 tarihli gizli yazı, İstanbul'da çıkarılması planlanan isyanı anlatmaktadır.

"Gülbekeyan adında, Londra'da oturan varlıklı bir Ermeni, Paris finans çevrelerinin desteğinde Jön Türk Partisi'nin birkaç üyesini satın alabileceklerini ve İstanbul'da bir isyan çıkarabileceklerini söylüyor...."

Fransa Dışişleri Bakanı Delcassé'ye, Fransız diplomat Berthelot tarafından gönderilen 8 Mart 1915 tarihli telgraf da, isyan planıyla ilgili gelişmeleri aktarmaktadır.

"İstanbul ve İzmir'de isyan çıkarılması için yapılan propaganda yakında eyleme dönüştürülecektir."

Tehcir öncesi taraflar arasındaki işbirliğinin bir örneği de, Fransa vatandaşı bir Ermeni ile Fransız diplomatların Atina'da yaptıkları görüşmeyi özetleyen 18 Mayıs 1915 tarihli gizli belgedir.

"İstanbul şimdilik Jön Türklerin elindedir. Bir isyan imkânsız görünmektedir. Enver Paşa ile Talat Bey'e karşı bir suikast istenirse kolaylıkla gerçekleşebilir."

Tehcir öncesi, Ermenilerin, Osmanlı ordusuna saldırarak, Rusların işini kolaylaştırmayı amaçlayan çabaları da Fransız gizli belgelerinde anlatılmaktadır. Ermenilerin, Fransızlardan silah istediklerini gösteren ve Rusya'nın Paris Büyükelçiliği'nden Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderilmiş 23 Şubat 1915 tarihli gizli yazı şöyle:

"Zeytinli (Şimdi Kahramanmaraş'a bağlı Süleymanlı ilçesi) Ermenilerin temsilcisi Kafkasya Rus Ordusu Karargahı'na giderek

15 Bin Ermeni'nin Türklerin ulaşım şebekesine saldırmak için beklediğini, ancak yeterli cephanelerinin olmadığını söyledi... Ermeni temsilci Zeytun'un, Erzurum Ordusu ulaşım hattı üzerinde olması nedeniyle İskenderiye limanından kolaylıkla yeterli silah ve cephanenin kendilerine ulaşabileceğini bildirdi... Zeytun Ermenilerinin bu girişimi itilaf devletlerinin çıkarımadır. Fransız ve İngiliz bükümetleri bu silah ve cephaneyi İskenderiye limanından sokabilir.”

Fransızlar, Ermenilerin Anadolu'daki propaganda çalışmalarına destek vermektedir.

Dışişleri Bakanlığı'ndan Mısır'daki Fransa Büyükelçiliği'ne gönderilen 9 Eylül 1915 tarihli gizli yazı, Fransız diplomatların yoğun çalışmalarının bir örneğidir.

“Bu mektup eski Midilli valisi, Ermeni Katolik Eram tarafından size sunulacaktır. Kendisine Doğu'da propaganda yapma görevini verdim. Anadolu'da dağıtılmak üzere planlanan ilanın baskısını yapmak amacıyla İskenderiye'ye gidebilmesi ve çalışmalarında yardımcı olunması için gereğinin yapılmasını istiyoruz.”

Fransa, Tehcir öncesi sadece Ermenilerle değil Kürtlerle de gizli ilişkiler yürütmektedir. Fransız diplomat Jung'dan Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen 12 Aralık 1914 tarihli dosya, Fransız-Kürt-Ermeni işbirliğini açıklaması bakımında önemlidir.

“Kürt Şerif Paşa, Kürtlerin destek sağlayabileceğini, binlerce silahlı adamını itilaf devletlerinin emrine verebileceğini, Ermenilerle anlaştıklarını, Kürtlerin bu bölgeyi boşaltacaklarını, Ermenilerin de aynı şeyi Kürdistan için yapacağını söyledi... Kürt Şerif Paşa, Kürdistan'ın otonomisinin garanti edilmesi karşılığında Basra'ya Kürt süvarilerini getirmeyi de önerdi...”

Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıcında Fransızlar bir yandan Ermenilere yönelik politikalarını hayata geçirirken diğer yandan da Osmanlı sonrasının hesaplarını yapmaktadır.

Fransız diplomat Jung'un Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderdiği 'çok gizli' ibareli 21 Ocak 1915 tarihli rapor, söz konusu hesapları şöyle özetlemektedir:

“Savaşın ardından Osmanlı topraklarının paylaşımı için taleplerimiz şunlar olmalıdır

1) Halifelik Türklerden alınıp Peygamber sülalesinden birine verilmelidir

2) Arap devletinin bağımsızlığı ilan edilmesi, coğrafi ve etnik yapı nedeniyle tek devlet olmalıdır. Böylece Arap-Türk kopması ve çatışması yaşanmış olacaktır

3) Rusya'nın kontrolünde Ermenistan'ın bağımsızlığı sağlanmalıdır

4) Otonom bir Kürdistan kurulmalıdır

5) Yemen ve Kuveyt'in başına İmam Mahmut geçmelidir

6) Anadolu'ya özel bir statü tanınmalıdır”

Fransa'nın Ermeni politikasına tarihin biraz daha derinliklerinden bakılmasını sağlayacak bir örnekle bitirelim. 18 Ocak 2001'de, Fransız Ulusal Meclisi'nde, kabul edilen Soykırım yasası lehinde konuşma yapan milletvekillerinden biri de, Demokrasi İçin Birlik-UDF Milletvekili, İssy Les Moulinaux Belediye Başkanı André Santini idi. Santini'nin konuşmasına, “Haçlı seferlerinden bu yana bizimle olan Ermenilere sevgilerimi iletiyorum” şeklindeki sözlerle başlaması önemli bir itiraf olarak tarihe geçmiştir.

Fransa'nın Dışişleri Bakanlığı, Sömürgecilik Bakanlığı ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı arşivleri Fransız-Ermeni işbirliğini kanıtlayan gizli belgelerle doludur. Sömürgeci geçmişlerindeki insanlık suçu sayılabilecek olayları gizleme telaşına düşen Fransa'nın, ifade özgürlüğünü tümenden yok eden yasalar çıkarma çabaları, Ermenileri, sömürgeci çıkarları için kullanırken yaptığı hataları ve işlediği suçları saklama amaçlıdır. Dikkatleri

Türkiye'ye yönelterek, Ermeni politikalarındaki yanlışlarının konuşulmamasını hedefleyen Fransa, başarılı olmuştur.

Türkiye, yukarıda sıraladığımız belgeleri ve daha niceelerini, Fransa başta olmak üzere Batı kamuoyuna anlatabilseydi, her yeni yasanın peşinde koşmak zorunda kalmaz, zor durumlara düşmezdik.

Temel sorunumuz, haklılığımızı dünyaya anlatabilecek politikaların oluşturulmasında yavaş davranılmasıdır. Türkiye'nin hakkını, hukukunu savunacak uzmanları yok saymayı sürdürdüğünce, ülkemiz soykırım iftiralari karşısında zor durumda kalmaya devam edecektir.

Kaynaklar

Assemblée Nationale, Session ordinaire de 2000-2001- 51 éme jour de séance, 120éme séance, 1ére séance du Jeudi 18 Janvier 2001, Art. Unique 25, Explications de Vote 27, Reconnaissance du Génocide Arménien 2, Aktaran: Gürbüz Evren.

Le Temps, 10 Şubat 1920, aktaran Yahya Aküz, Türk Kurtuluş Savaşı ve Fransız Kamuoyu.

Avedis K. Sanjian, The Armenian Communities in Syria Under Ottoman Dominion, Cambridge, Massachusetts, 1965, Aktaran: Kamuran Gürün, Ermeni Dosyası.

Esat Uras, Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi, Belge yayınları, İstanbul, 1987.

Joseph Pomiankowski, Osmanlı İmparatorluğu'nun Çöküşü, Kayıhan yayınları, 1990 İstanbul, çeviren Kemal Turan.

Bige Yavuz, Türk Fransız İlişkileri Fransız Arşiv Belgeleri Açısından 1919-1922, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1994 Ankara

W. L. Langer, "The diplomacy of..." aktaran Stefanos Yerasimos, Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye, Kitap 2, çev. Babür Kuzu, Belge yayınları İst. 1987.

Louise Nalbandian, The Armenian Revolutionary Movement, The Development of Armenian Political Parties through the Nineteenth Century, University of California Press, Berkeley and Los Angeles 1963.

Aram Turabian, Les Volontaires Arméniens sous les Drapeaux Français, Marseille 1917.

Guerre 1914-1918, Turquie, tome 887, ff. 137-141v, Arthur Beylerian, Les Grandes Puissances L'Empire Ottoman Et Arméniens, Dans Les Archives

Françaises 1914-1918, Publication De La Sorbonne, Université Paris I, 1983 Paris, aktaran Gürbüz Evren.

Justin Mc Carthy, Ölüm ve Sürgün, İnkılap 1998 İstanbul, Çeviren: Bilge Umar.

İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye, Erol Ulubelen.

Laurence Evans, Türkiye'nin Paylaşılması (1914-1924), Milliyet yayınları, 1972, Çeviren: Tevfik Alanay

Revue des Etudes Armeniennes, Cilt: I, Bölüm: 3, Sayfa: 366 (1921), aktaran Esat Uras, Tarihte Ermeniler ve Ermeni Meselesi, Belge Yayınları, İstanbul 1987.

Paul De Veau, La Passion De la Cilicie, Paris, Librairie Orientaliste Paul Geuthner, 1937.

İhsan Sakarya, Belgelerle Ermeni Sorunu, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1984.

Arnold J. Toynbee, The Western Question in Greece and Turkey, New York 1970.

Raimondo Luraghi, Sömürgecilik Tarihi, çeviren Aydın Emeç, Sosyalist yayınları, 1994 İstanbul.

Edward Mead Earle, Bağdat Demiryolu Savaşı, Milliyet yayınları 1972, Çeviren: Kasım Yargıcı.

Livre Bleu du Gouvernement Britannique Concernant le Traitement des Arméniens dans l'Empire Ottoman 1915-1916, Document Présentés au Vicaire Bryce, Paris 1987.

Livre Jaune Documents Diplomatique, Affaires Arméniennes 1893-1897, Paris.

Moser Pierre, Arméniens, ou est la réalité? Saint Aquilin de Pacy 1980.

Polonsky, Documents Diplomatiques Secrets Russes, 1914-1917, D'Après Les Archives du Ministère des Affaires Etrangères a Péetrograd, Paris 1928.

Grandville Edgar, Le Tsarisme en Asie Mineur, Les Origines du Problème Arménien, La Revue Politique Internationale, Paris 1917.

Süleyman Hatipoğlu, Fransa'nın Çukurova'yı İşgali ve Pozantı Kongresi, Kültür Bakanlığı Yayınları 1989 Ankara.

Krikor Beledian, Les Arméniens, Editions Brepols, 1994 Belgique.

Ludovic De Contenson, Les Reformes En Turquie d'Asie, Librairie Plon, 1913 Paris.

Aristakés De Lastvert, Récit Des Malheurs De La Nation Arménienne, Editions De Byzantion, Bruxelles 1973.

Louise Nalbandian, Armenian Revolutionary Movement, University of California Press, 1963.

Raymond H. Kévorkian, Paul B. Paboudjian, Les Arméniens a l'Empire Ottoman a la veille du Génocide, 1992 Paris. Aktaran: Gürbüz Evren.